CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
ELEANOR SHARPSTON
prezentate la 6 decembrie 2007 [1]

1. Aceste recursuri fac parte din a doua serie de recursuri formulate într-o cauză cu care instanța comunitară a fost sesizată cu mult timp în urmă și care privește în principal asistența comercială și logistică acordată de poșta franceză filialei sale SFMI-Chronopost, care exercită activitatea de expediere a curieratului expres. În Decizia 98/365 (denumită în continuare „decizia atacată"), Comisia a considerat că o astfel de asistență nu constituia ajutor de stat [2]. Unii concurenți ai SFMI-Chronopost au sesizat Tribunalul (cauză denumită în continuare „cauza UFEX I") [3], care a anulat decizia atacată. În cadrul primelor recursuri (denumite în continuare „cauza Chronopost I") [4], Curtea de Justiție a anulat hotărârea Tribunalului și a trimis cauza spre rejudecare. Prezentele recursuri au fost introduse împotriva celei de a doua hotărâri a Tribunalului, care anulează din nou decizia atacată (denumită în continuare „hotărârea atacată", cauza UFEX II) [5].

2. Motivele invocate în prezentele recursuri privesc (i) compunerea Tribunalului în cauza în care s-a pronunțat hotărârea atacată, (ii) întrebarea dacă Tribunalul s-a pronunțat asupra unei cereri inadmisibile, (iii) examinarea de Tribunal a modului în care Comisia a motivat decizia atacată, și (iv) aprecierea de Tribunal a noțiunii de ajutor de stat în legătură cu transferul clientelei la SFMI-Chronopost.

Situația de fapt și procedura

Istoricul cauzei

3. Litigiul care stă la baza prezentei cauze își are originea într-o plângere depusă la Comisie în decembrie 1990. Hotărârea atacată prezintă istoricul cauzei:

„2 Poșta franceză (denumită în continuare «La Poste»), care își desfășoară activitatea în cadrul unui monopol legal în sectorul curieratului obișnuit, făcea parte integrantă din administrația franceză până la sfârșitul anului 1990. Începând cu 1 ianuarie 1991, aceasta a

1 — Limba originală: engleza.

2 — Decizia 98/365/CE a Comisiei din 1 octombrie 1997 privind ajutoarele pe care Franța le-ar fi acordat SFMI-Chronopost (JO 1998, L 164, p. 37).

3 — Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2000, Ufex și alții/Comisia (T-613/97, Rec., p. II-4055).

4 — Hotărârea din 3 iulie 2003, Chronopost și alții/UFEX și alții (C-83/01 P, C-93/01 P și C-94/01 P, Rec., p. I-6993).

5 — Hotărârea din 7 iunie 2006, UFEX și alții/Comisia (T-613/97, Rec., p. II-1531).

fost organizată ca persoană juridică de drept public, conform dispoziţiilor Legii 90-568 din 2 iulie 1990 privind organizarea serviciului public de poştă şi de telecomunicaţii (JORF din 8 iulie 1990, p. 8069 [...]). Această lege îi permite să exercite anumite activităţi deschise concurenţei, în special expedierea curieratului expres.

3 Société française de messagerie internationale (denumită în continuare «SFMI») este o societate de drept privat căreia i s-a încredinţat gestionarea serviciului de curierat expres al La Poste [6] începând cu sfârşitul anului 1985. Această întreprindere a fost constituită cu un capital social de 10 milioane de franci francezi (FRF) (aproximativ 1 524 490 de euro), repartizat între Sofipost (66 %), societate financiară deţinută în totalitate de La Poste, şi TAT Express (34 %), filială a companiei aeriene Transport aérien transrégional (denumită în continuare «TAT»).

4 Modalităţile de exploatare şi de comercializare a serviciului de curierat expres pe care SFMI îl asigura sub denumirea EMS/Chronopost au fost definite prin Instrucţiunile din 19 august 1986 ale Ministerului Poştelor şi Telecomunicaţiilor din Franţa. Potrivit acestor instrucţiuni, La Poste trebuia să furnizeze SFMI asistenţă logistică şi comercială. Relaţiile contractuale dintre La Poste şi SFMI erau guvernate de convenţii, dintre care prima datează din 1986.

5 În 1992, structura activităţii de curierat expres desfăşurată de SFMI a fost modificată. Sofipost şi TAT au constituit o nouă societate, Chronopost SA, deţinută de acestea tot în proporţie de 66 % şi, respectiv, 34 %. Societatea Chronopost, care până la 1 ianuarie 1995 a avut acces exclusiv la reţeaua La Poste, s-a reorientat asupra curieratului expres naţional. SFMI a fost achiziţionată de GD Express Worldwide France, filiala unei întreprinderi comune internaţionale care regrupează societatea australiană TNT şi societăţi poştale din cinci ţări, concentrare economică autorizată prin Decizia Comisiei din 2 decembrie 1991 (Cazul IV/M.102 – TNT/Canada Post, DBP Postdienst, La Poste, PTT Poste şi Sweden Post) (JO C 322, p. 19). SFMI a continuat să desfăşoare activitatea de curierat expres internaţional, utilizând Chronopost drept agent şi prestator de servicii pentru manipularea, în Franţa, a trimiterilor poştale din această ţară cu destinaţie internaţională (denumită în continuare «SFMI-Chronopost»)[7].

6 Syndicat français de l'express international (SFEI), succesor al Union française de l'express (UFEX), din care fac parte celelalte trei reclamante, este un sindicat profesional de drept francez care regrupează cvasitotalitatea societăţilor prestatoare de servicii de curierat expres concurente ale SFMI-Chronopost.

6 — Activitate pe care o desfăşura sub denumirea „Postadex".

7 — Atât în prezentele concluzii, cât şi în decizia atacată, se utilizează expresia „SFMI-Chronopost" chiar şi atunci când este vizată numai una dintre aceste două întreprinderi. Hotărârile citate la notele de subsol 3-5 au urmat această practică.

7 La 21 decembrie 1990, SFEI a adresat Comisiei o plângere în special pentru motivul că asistența logistică și comercială furnizată de La Poste în favoarea SFMI reprezenta ajutor de stat în sensul articolului 92 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 87 CE). În cadrul plângerii se denunța în principal faptul că remunerația plătită de SFMI pentru asistența furnizată de La Poste nu corespundea condițiilor normale de piață. Diferența dintre prețul de piață pentru achiziționarea unor astfel de servicii și prețul plătit în mod efectiv de SFMI ar reprezenta ajutor de stat. În scopul de a evalua cuantumul ajutorului în perioada 1986-1989, la plângere s-a anexat un studiu economic realizat de societatea de consultanță Braxton associés la cererea SFEI.

8 Prin scrisoarea din 10 martie 1992, Comisia a informat SFEI cu privire la clasarea plângerii acesteia. La 16 mai 1992, SFEI și alte întreprinderi au introdus la Curte o acțiune în anulare împotriva acestei decizii. În urma Deciziei Comisiei din 9 iulie 1992 de a revoca Decizia din 10 martie 1992, Curtea a statuat că nu era necesar să se pronunțe asupra fondului cauzei (Ordonanța Curții din 18 noiembrie 1992, SFEI și alții/Comisia, C-222/92, nepublicată în Recueil).”

4. Pe lângă plângerea adresată Comisiei, „[l]a 16 iunie 1993, SFEI și alte întreprinderi au introdus la tribunal de commerce de Paris (Tribunalul Comercial din Paris) o acțiune împotriva SFMI, Chronopost, La Poste și alții. La această acțiune a fost anexat al doilea studiu efectuat de Braxton associés, care actualiza datele conținute în primul studiu și extindea perioada de estimare a ajutorului până la sfârșitul anului 1991. Prin Hotărârea din 5 ianuarie 1994, tribunal de commerce de Paris a adresat Curții mai multe întrebări preliminare cu privire la interpretarea articolului 92 din tratat și a articolului 93 din Tratatul CE (devenit articolul 88 CE), dintre care o întrebare privea noțiunea de ajutor de stat în împrejurările din prezenta cauză. Guvernul francez a depus la Curte, în anexa la observațiile sale din 10 mai 1994, un studiu economic realizat de societatea Ernst & Young. [Prin Hotărârea SFEI și alții [8]] Curtea a declarat că «[f]urnizarea unei asistențe logistice și comerciale de către o întreprindere publică filialelor sale de drept privat care desfășoară o activitate deschisă liberei concurențe poate reprezenta ajutor de stat în sensul articolului 92 din tratat dacă remunerația primită în schimb este inferioară celei care ar fi putut fi solicitată în condiții normale de piață» (punctul 62)” [9].

Procedura în fața Comisiei și decizia atacată

5. În 1993, Comisia a solicitat și a primit mai multe informații din partea Republicii Franceze. În martie 1996, aceasta a notificat statului membru că inițiase procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din Tratatul CE [devenit articolul 88 alineatul (2) CE] cu privire la ajutorul pretins acordat de Franța în favoarea SFMI-Chronopost. La 17 iulie

8 — Hotărârea din 11 iulie 1996, SFEI și alții (C-39/94, Rec., p. I-3547), denumită în continuare „Hotărârea SFEI”.

9 — Punctul 10 din hotărârea atacată.

1996, Comisia a publicat o comunicare privind iniţierea procedurii [10].

6. La 17 august 1996, SFEI a prezentat Comisiei observaţiile sale ca răspuns la această comunicare, anexând un nou studiu economic realizat de cabinetul Bain & Co [11]. Drept răspuns, Republica Franceză a trimis Comisiei o scrisoare la care a anexat un studiu economic realizat de Deloitte Touche Tohmatsu.

7. La 1 octombrie 1997, Comisia a adoptat decizia atacată. Articolul 1 prevede că „[a]sistenţa logistică şi comercială furnizată de [La Poste] filialei sale SFMI-Chronopost [şi celelalte măsuri care constituie obiectul plângerii] nu reprezintă ajutoare de stat în favoarea SFMI-Chronopost".

Hotărârile UFEX I [12] *şi Chronopost I* [13]

8. Prin cererea introductivă depusă la 30 decembrie 1997, UFEX, DHL International, Federal Express şi CRIE au solicitat Tribunalului să anuleze decizia atacată.

10 — JO 1996, C 206, p. 3.

11 — De asemenea, SFEI a extins conţinutul plângerii sale din decembrie 1990 la anumite elemente noi care nu privesc prezentul recurs.

12 — Citată la nota de subsol 3.

13 — Citată la nota de subsol 4.

Republica Franceză, La Poste şi Chronopost au intervenit ulterior în susţinerea Comisiei.

9. Cauza a fost atribuită Camerei a patra extinse a Tribunalului şi a fost desemnat un judecător raportor.

10. Recurentele au invocat patru motive de anulare întemeiate pe (i) încălcarea dreptului la apărare, (ii) pe motivarea insuficientă, (iii) pe erori de fapt şi pe erori vădite de apreciere, şi (iv) pe încălcarea de către Comisie a noţiunii de ajutor de stat, în primul rând, întrucât nu a ţinut seama de condiţiile normale de piaţă în analiza remunerării asistenţei furnizate de La Poste în favoarea SFMI-Chronopost şi, în al doilea rând, întrucât a exclus din conţinutul acestei noţiuni diverse măsuri de care ar fi beneficiat SFMI-Chronopost.

11. Tribunalul a admis primul aspect al celui de al patrulea motiv şi a anulat articolul 1 din decizia atacată în măsura în care a considerat că asistenţa logistică şi comercială furnizată de La Poste în favoarea SFMI-Chronopost nu constituia ajutor de stat. Tribunalul a considerat că nu era necesară examinarea celui de al doilea aspect al celui de al patrulea motiv sau a celorlalte motive în măsura în care acestea privesc asistenţa logistică şi comercială furnizată de La Poste în favoarea SFMI-Chronopost. În special, nu era necesară examinarea celui de al doilea motiv. Primul motiv şi argumentele dezvoltate în cadrul celui de al treilea motiv care nu priveau obiecţiile examinate în cadrul celui de al patrulea motiv au fost respinse.

12. Prin cererile introductive depuse la grefa Curții la 19 și la 23 februarie 2001, Chronopost, La Poste și Republica Franceză au formulat recurs împotriva Hotărârii UFEX I.

13. Recurentele au invocat mai multe motive. Prin primul motiv, acestea au susținut că Tribunalul a încălcat articolul 92 alineatul (1) din Tratatul CE [devenit articolul 87 alineatul (1) CE] întrucât a interpretat greșit noțiunea „condiții normale de piață" utilizată în Hotărârea SFEI. Tribunalul a indicat, la punctul 75 din Hotărârea UFEX I, că, cel puțin, Comisia ar fi trebuit să verifice dacă La Poste a primit o contraprestație comparabilă cu cea solicitată de o societate financiară privată sau de un grup privat de întreprinderi care nu își desfășoară activitatea într-un sector rezervat.

14. Curtea a considerat că această apreciere conține o eroare de drept întrucât nu ține seama de faptul că La Poste se află într-o situație foarte diferită de cea a unei întreprinderi private care acționează în condiții normale de piață. În calitate de întreprindere însărcinată cu gestionarea unui serviciu de interes economic general în sensul articolului 90 alineatul (2) din Tratatul CE [devenit articolul 86 alineatul (2) CE], La Poste a trebuit să achiziționeze sau i s-a permis să achiziționeze infrastructuri și mijloace care să îi permită să furnizeze servicii poștale de bază tuturor utilizatorilor, inclusiv în zonele în care tarifele nu acoperă costurile generate de furnizarea serviciului în cauză. Constituirea și menținerea rețelei La Poste nu corespundeau unei logici pur comerciale și nu ar fi fost niciodată realizate de o întreprindere privată. În plus, furnizarea asistenței logistice și comerciale a constat tocmai în punerea la dispoziție a acestei rețele. Prin urmare, era indisociabil legată de aceasta. Curtea s-a pronunțat în următorii termeni:

„38 În aceste condiții, în lipsa oricărei posibilități de a compara situația în care se afla La Poste cu cea a unui grup privat de întreprinderi care nu își desfășoară activitatea într-un sector rezervat, «condițiile normale de piață», care sunt în mod necesar ipotetice, trebuie apreciate prin referire la elementele obiective și verificabile care sunt disponibile.

39 În cazul de față, costurile suportate de La Poste pentru a furniza filialei sale asistență logistică și comercială pot constitui astfel de elemente obiective și verificabile.

40 Pe această bază, existența unui ajutor de stat în favoarea SFMI-Chronopost poate fi exclusă dacă, pe de o parte, s-a dovedit că acea contraprestație solicitată acoperă în mod corect toate costurile variabile suplimentare ocazionate de furnizarea asistenței logistice și comerciale, o contribuție adecvată la costurile fixe care rezultă din utilizarea rețelei poștale, precum și o remunerare corespunzătoare a capitalurilor proprii în măsura în care acestea sunt afectate activității concurențiale desfășurate de SFMI-Chronopost și dacă, pe de altă parte, niciun indiciu nu lasă să se creadă că aceste elemente au fost subevaluate sau stabilite în mod arbitrar."

15. În consecinţă, Curtea a considerat că primul motiv era întemeiat. Aceasta a anulat Hotărârea UFEX I fără a examina celelalte motive şi a trimis cauza Tribunalului spre rejudecare.

Hotărârea atacată [14]

16. După trimiterea la Tribunal spre rejudecare, cauza a fost atribuită iniţial Camerei a patra extinse şi a fost desemnat acelaşi judecător raportor precum în cauza UFEX I. În urma Deciziei din 13 septembrie 2004 [15] de modificare a compunerii camerelor Tribunalului, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a treia extinsă, căreia i-a fost atribuită această cauză.

17. În esenţă, recurentele s-au întemeiat pe al doilea, al treilea şi al patrulea motiv invocate în cadrul cauzei UFEX I [16]. De această dată, în primul aspect al celui de al patrulea motiv se invoca o eroare în privinţa aplicării noţiunii de condiţii normale de piaţă, astfel cum a fost interpretată în Hotărârea Chronopost I.

14 — Citată la nota de subsol 5.

15 — JO 2004, C 251, p. 12.

16 — A se vedea punctul 10 de mai sus.

18. Pledoariile părţilor şi răspunsurile acestora la întrebările adresate de Tribunal au fost ascultate în şedinţa din 15 iunie 2005.

19. Tribunalul a admis al doilea motiv (motivare insuficientă) şi argumentele dezvoltate în al doilea aspect al celui de al patrulea motiv în legătură cu transferul clientelei Postadex. Tribunalul a respins toate celelalte motive, cu excepţia obiecţiilor invocate în prima parte a celui de al patrulea motiv, a cărui examinare o considera imposibilă. Tribunalul a anulat decizia atacată în măsura în care a considerat că nici asistenţa logistică şi comercială furnizată de La Poste filialei sale SFMI-Chronopost, nici transferul clientelei Postadex nu reprezintă ajutoare de stat în favoarea SFMI-Chronopost.

Recursurile

20. Prin cererile introductive depuse la grefa Curţii la 4 şi, respectiv, la 7 august 2006, Chronopost (cauza C-341/06 P) şi La Poste (cauza C-342/06 P) au formulat recurs împotriva hotărârii Tribunalului. Recurentele solicită Curţii anularea hotărârii atacate şi obligarea reclamantelor din acţiunea principală la plata integrală a cheltuielilor de judecată. Chronopost mai solicită Curţii pronunţarea unei hotărâri definitive privind litigiul şi confirmarea caracterului legal al deciziei atacate.

21. UFEX, DHL Express (Franța) (fostă „DHL International”), Federal Express International (Franța) și CRIE (în lichidare) au formulat un răspuns comun la fiecare recurs. Nici Republica Franceză, nici Comisia nu au răspuns [17]. Potrivit articolului 117 din Regulamentul de procedură, președintele Curții a autorizat Chronopost și La Poste să depună memorii în replică privind motivele de inadmisibilitate. UFEX a prezentat ulterior memorii în duplică.

22. Prin Ordonanța președintelui Curții din 18 aprilie 2007, cele două recursuri au fost conexate.

23. Nu s-a solicitat și nu a avut loc nicio ședință.

Primul motiv de recurs: viciu de procedură în ceea ce privește compunerea completului

24. Recurentele susțin că li s-a încălcat dreptul la un proces echitabil întrucât judecătorul raportor din cauza în care a fost pronunțată hotărârea atacată a fost judecător raportor și în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea UFEX I.

Dispozițiile aplicabile

Regulamentul de procedură al Curții (denumit în continuare „regulamentul Curții”)

25. Articolul 42 alineatul (2) prevede că „[p]e parcursul procesului, invocarea de motive noi este interzisă, cu excepția cazului în care acestea se bazează pe elemente de fapt și de drept care au apărut în cursul procedurii”.

26. În temeiul articolului 118, articolul 42 alineatul (2) se aplică procedurii în fața Curții care are ca obiect un recurs împotriva unei decizii a Tribunalului.

17 — Ne referim la părți care au răspuns în mod colectiv sub denumirea „UFEX”.

Regulamentul de procedură al Tribunalului (denumit în continuare „regulamentul Tribunalului”)

27. Articolul 48 alineatul (2) reflectă, cu o formulare identică, articolul 42 alineatul (2) din regulamentul Curții.

28. Articolul 118 prevede:

„(1) În cazul în care Curtea anulează o hotărâre sau o ordonanță a unei camere, președintele Tribunalului poate repartiza cauza unei alte camere compuse din același număr de judecători.

(2) În cazul în care Curtea anulează o hotărâre sau o ordonanță pronunțată de Tribunal întrunit în ședință plenară sau în Marea Cameră, cauza este repartizată completului care a pronunțat decizia respectivă.

(2a) În cazul în care Curtea anulează o hotărâre sau o ordonanță pronunțată de un judecător unic, președintele Tribunalului repartizează cauza unei camere de trei judecători, din compunerea căreia nu face parte judecătorul respectiv.

[…]”

Argumentele părților

29. Recurentele susțin că, deși Comunitatea în sine nu este parte semnatară a Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (denumită în continuare „CEDO”), aceasta are obligația de a respecta drepturile garantate prin CEDO. Dreptul la judecarea cauzei de către o instanță independentă și imparțială este o componentă a dreptului la un proces echitabil, potrivit articolului 6 CEDO. O părtinire vădită (obiectivă) este suficientă pentru a încălca acest drept și apare atunci când compunerea unei instanțe naște îndoieli privind imparțialitatea acesteia. Atât jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, cât și instanțele franceze s-au pronunțat în sensul că prezența aceluiași judecător la proceduri succesive conduce la apariția unor astfel de îndoieli. La Poste consideră că articolul 118 alineatele (1) și (2a) din regulamentul Tribunalului indică existența unei anumite preocupări privind reexaminarea de către judecători a cauzelor examinate în primă instanță de completul din care au făcut parte.

30. În cadrul memoriilor în răspuns, UFEX susține că acest motiv este nou și, prin urmare, inadmisibil în temeiul regulamentului Curții. Prin scrisorile adresate recurentelor, acestea au fost informate de către grefa Tribunalului cu privire la compunerea completului înainte de ședință, iar numele judecătorului raportor figura în raportul de ședință. Totuși, recurentele nu au formulat obiecții în fața acelei instanțe. Din Hotă-

râtea Petrides/Comisia [18] reiese că o garanție procedurală la care s-a renunțat astfel nu poate fi invocată în recurs.

31. Cu privire la fondul motivului, UFEX susține că, în primul rând, compunerea completului din cadrul Tribunalului care a pronunțat hotărârea atacată a respectat prevederile articolului 118 din regulamentul Tribunalului privind compunerea Tribunalului pentru cauzele trimise spre rejudecare de către Curte după anularea unei decizii anterioare. În plus, principiul colegialității care guvernează compunerea instanțelor comunitare are rolul de a neutraliza orice risc de părtinire. În al doilea rând, aceste dispoziții comunitare nu încalcă articolul 6 alineatul (1) CEDO. În opinia exprimată de UFEX, Curtea Europeană a Drepturilor Omului abordează acest subiect în mod diferit de la caz la caz și nu a formulat niciun principiu general potrivit căruia un judecător nu poate face parte din completele care trebuie să pronunțe o hotărâre în proceduri succesive privind aceeași cauză. În al treilea rând, dispozițiile iau în considerare diverse tradiții ale statelor membre. În plus, este în interesul bunei administrări a justiției comunitare ca judecătorul raportor să fie menținut într-o cauză complexă trimisă Tribunalului spre rejudecare.

32. În memoriile în replică, recurentele contestă motivul privind inadmisibilitatea invocat de UFEX. Chronopost consideră că motivul este lipsit de pertinență întrucât o încălcare a dreptului de judecare a unei cauze de către o instanță imparțială constituie o încălcare a unei norme fundamentale de procedură. Astfel, este vorba despre un aspect de domeniul ordinii publice pe care Curtea trebuie să îl invoce din oficiu.

33. Recurentele susțin că, în orice caz, motivul privind inadmisibilitatea nu este întemeiat. Motivul nu putea fi invocat înainte de pronunțarea hotărârii atacate. Motivele invocate în recurs sunt în mod necesar noi întrucât critică hotărârea atacată. Dreptul la judecarea cauzei de către o instanță imparțială este inalienabil și nu se poate renunța la acesta precum la garanțiile procedurale. În plus, recurentele susțin în continuare că nu există nicio procedură pentru a contesta compunerea Tribunalului sau pentru a prezenta obiecții privind un anumit judecător care face parte din complet. În sfârșit, Chronopost afirmă că scrisorile primite de la grefa Tribunalului nu menționau numele judecătorilor care făceau parte din complete și că nu a primit o copie a raportului de ședință.

34. În memoriile în duplică, UFEX susține că afirmația potrivit căreia prezentul motiv constituie un subiect de ordine publică este în sine un motiv nou. Întrucât nu a existat o încălcare a unui drept fundamental, acesta este de asemenea lipsit de pertinență. Recurentele ar fi putut invoca acest motiv în fața Tribunalului în temeiul articolului 48 alineatul (2) din regulamentul Tribunalului. Motivele invocate în cadrul unui recurs nu sunt în mod necesar noi, întrucât ar trebui să aibă legătură cu aspecte discutate în contradictoriu în fața primei instanțe. În cazul în care motivele sunt noi, articolul 42 alineatul (2) din regulamentul Curții se aplică în

18 — Hotărârea din 9 septembrie 1999 (C-64/98 P, Rec., p. I-5187, punctul 32).

cazul recursurilor în temeiul articolului 118 din acest regulament. UFEX mai susţine că Chronopost ar fi trebuit să aibă cunoştinţă de compunerea camerelor Tribunalului întrucât era publicată în Jurnalul Oficial [19].

37. Invocarea unui viciu de procedură privind compunerea Tribunalului nu are nicio legătură cu motivele invocate de Comisie în faţa instanţei. În consecinţă, Tribunalul nu a admis acest motiv invocat de Chronopost şi La Poste.

Apreciere

38. În această situaţie, se pune întrebarea dacă un astfel de motiv ar fi putut fi invocat chiar de Comisie în procedura în faţa Tribunalului.

35. În ceea ce priveşte admisibilitatea, amintim faptul că Chronopost şi La Poste erau intervenienţe în susţinerea Comisiei în procedura în faţa Tribunalului.

39. În temeiul articolului 48 alineatul (2) din regulamentul Tribunalului, pe parcursul procesului, invocarea de motive noi este interzisă, cu excepţia cazului în care acestea se bazează pe elemente de fapt şi de drept care au apărut în cursul procedurii. Tribunalul aplică un test obiectiv întrebării dacă elementele „au apărut" în cursul procedurii, şi anume dacă în trecut partea a putut avea cunoştinţă de aceste elemente [21].

36. Potrivit articolului 40 din Statutul Curţii de Justiţie, un intervenient are posibilitatea de a susţine numai concluziile uneia dintre părţi. Instanţele comunitare au interpretat această limitare în sensul că un intervenient nu poate invoca argumente sau motive care nu au nicio legătură cu obiectul litigiului, astfel cum acesta a fost definit de reclamant şi de pârât [20].

40. Compunerea camerei Tribunalului căreia i-a fost repartizată cauza după ce Curtea a trimis-o spre rejudecare este, de la sine înţeles, un element care nu putea să apară înainte de începerea procedurii. În consecinţă, în temeiul articolului 48 alineatul (2) din regulamentul Tribunalului, Comisia ar fi avut posibilitatea de a invoca un motiv nou.

19 — A se vedea nota de subsol 15.

20 — A se vedea Hotărârea din 17 martie 1993, Comisia/Consiliul (C-155/91, Rec., p. I-939, punctele 23 şi 24), şi Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2006, Technische Glaswerke Ilmenau/Comisia (T-237/02, Rec., p. II-5131, punctul 97 şi jurisprudenţa citată). Ultima hotărâre menţionată face obiectul unui recurs (C-139/07 P), dar care nu priveşte acest aspect.

21 — Hotărârea din 8 martie 2007, France Télécom/Comisia (T-340/04, Rep., p. II-573, punctul 164 şi jurisprudenţa citată).

41. În plus, Comisia s-a aflat în mod obiectiv în poziția de a proceda astfel. Camera căreia i-a fost repartizată cauza a fost comunicată părților. Modificările în compunerea camerelor Tribunalului din 2004 au fost publicate în Jurnalul Oficial. Compunerea camerelor este publicată și pe site-ul de internet al Curții. Numele judecătorului raportor figurează în raportul de ședință care a fost trimis părților înainte de ședință. În sfârșit, compunerea instanței și numele judecătorului raportor sunt menționate în mod clar în lista de ședință afișată în exteriorul sălii.

42. Prin urmare, Comisia s-a aflat în mod obiectiv în poziția de a ști, în cursul procedurii din fața Tribunalului, că judecătorul raportor din cauza UFEX I făcea parte din completul căruia i-a fost repartizată cauza spre rejudecare. Totuși, în hotărârea atacată sau în dosarul cauzei nu există niciun element care să sugereze ridicarea unei obiecții de către Comisie.

43. În Hotărârea Petrides/Comisia [22], Curtea a respins un motiv întemeiat pe încălcarea principiului *audi alteram partem* și a principiului egalității armelor întrucât recurenta nu a invocat acest motiv în fața Tribunalului în măsura în care a avut posibilitatea de a proceda astfel și, în consecință, a renunțat la o garanție procedurală.

22 — Citată la nota de subsol 18. A se vedea și punctul 33 din concluziile avocatului general Ruiz-Jarabo Colomer.

44. Nici în prezenta cauză Comisia nu poate invoca un motiv de recurs întemeiat pe compunerea Tribunalului. Comisia ar fi putut ridica o obiecție legată de compunerea camerei în fața primei instanțe. Întrucât nu a procedat astfel, Comisia a renunțat la această garanție procedurală și nu ar putea invoca acest motiv în stadiul actual.

45. Considerăm că ar fi contrar atât Hotărârii Curții Petrides/Comisia, cât și articolului 40 din Statutul Curții de Justiție dacă un intervenient din prima instanță ar putea invoca în recurs un motiv care nu a fost invocat în fața primei instanțe de partea pe care o susține.

46. După cum este cunoscut, această concluzie se întemeiază pe o analiză mai degrabă oficială a poziției unui intervenient. În mod conceptual, nu considerăm că se poate afirma că un intervenient nu are *niciun* drept la un proces echitabil, chiar dacă nu este vorba despre propriul litigiu. Potrivit articolului 40 din Statutul Curții de Justiție, acesta are în mod necesar un interes în soluționarea litigiului (în caz contrar, nu i s-ar permite să intervină). În plus, Chronopost și La Poste nu mai sunt interveniente, ci recurente în fața acestei instanțe. Articolul 6 alineatul (1) CEDO garantează *oricărei persoane* dreptul la un proces echitabil în care se va hotărî „fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil,

fie asupra temeiniciei oricărei acuzaţii în materie penală îndreptate împotriva sa”[23].

47. Totuşi, suntem de părere că, în cazul în care Curtea decide că Chronopost şi La Poste ar fi putut ele însele să ridice obiecţii privind compunerea Tribunalului în faţa acelei instanţe chiar şi atunci când Comisia nu a formulat astfel de obiecţii, trebuie să se considere că acestea au renunţat la acest drept pentru motivele evocate la punctele 40-43 de mai sus.

48. Prin urmare, considerăm că primul motiv de recurs este inadmisibil.

49. În ceea ce priveşte argumentul recurentelor potrivit căruia motivul invocat trebuie în orice caz să fie examinat de Curte întrucât ar privi ordinea publică, nu suntem de acord cu UFEX, care afirmă că acest argument în sine constituie un motiv nou. Acesta a fost mai degrabă prezentat ca răspuns la inadmisibilitatea invocată de UFEX.

50. Acestea fiind spuse, nu acceptăm argumentul recurentelor.

51. Acest argument este întemeiat pe jurisprudenţa care arată că o normă fundamentală de procedură este încălcată în cazul în care o autoritate administrativă, precum Comisia, refuză părţilor interesate posibilitatea de a răspunde sau de a prezenta observaţii înainte de adoptarea unui act administrativ[24].

52. Totuşi, din Hotărârea Petrides/Comisia reiese în mod clar că un reclamant care, în cursul procedurii jurisdicţionale, nu îşi exercită dreptul la apărare, deşi are această posibilitate, nu mai poate invoca ulterior acest drept. În acea cauză, Curtea nu a considerat necesar să invoce din oficiu argumentul reclamantei.

53. Dreptul la judecarea cauzei de către o instanţă imparţială şi principiile cu privire la care reclamantul din Hotărârea Petrides/Comisia a susţinut că au fost încălcate constituie în egală măsură elemente ale dreptului la un proces echitabil: într-adevăr, *audi alteram partem* şi *nemo iudex in sua causa* formează cele două elemente de bază ale echităţii. Prin urmare, nu vedem niciun motiv pentru care acest subiect ar trebui abordat în mod diferit de Curte în cazul de faţă.

54. Totuşi, în cazul în care Curtea ar decide să admită acest motiv, considerăm că ar trebui să îl respingă pe fond.

23 — În Hotărârea Antunes Rocha împotriva Portugaliei din 31 mai 2005, *Recueil des arrêts et décisions*, 2005, § 43, Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunţat în sensul că articolul 6 alineatul (1) CEDO era aplicabil într-o cauză în care reclamanta a solicitat ca acţiunea publică să fie formulată împotriva fostului său angajator, un organism public, şi a participat la această procedură în calitate de „asistentă”, manifestându-şi astfel interesul pe care îl avea în condamnarea penală a inculpaţilor, precum şi în repararea pecuniară a prejudiciului suferit.

24 — Hotărârea din 7 mai 1991, Interhotel/Comisia (C-291/89, Rec., p. I-2257, punctele 14-17), şi Hotărârea Tribunalului din 10 mai 2001, Kaufring şi alţii/Comisia (T-186/97, T-187/97, T-190/97-T-192/97, T-210/97, T-211/97, T-216/97-T-218/97, T-279/97, T-280/97, T-293/97 şi T-147/99, Rec., p. II-1337, punctele 134 şi 135).

55. În primul rând, nu există nicio încălcare vădită a unei norme fundamentale de procedură. Articolul 118 alineatul (1) din regulamentul Tribunalului nu interzice ca o cauză care a fost trimisă spre rejudecare să fie repartizată aceleiași camere. Această dispoziție este diferită de cea a articolului 118 alineatul (2a), potrivit căreia un judecător din cadrul Tribunalului nu poate face parte din camera căreia i s-a repartizat o cauză trimisă de Curte spre rejudecare dacă s-a pronunțat în primă instanță în calitate de judecător unic. De asemenea, regulamentul Tribunalului nu conține nicio dispoziție care să sugereze că același judecător nu poate fi desemnat judecător raportor în cazul în care o cauză este trimisă spre rejudecare în urma recursului. Astfel, articolul 118 alineatul (2) impune în mod specific ca hotărârile sau ordonanțele pronunțate de Marea Cameră (și, desigur, cele pronunțate de Tribunal reunit în ședință plenară) să fie reexaminate de același complet.

56. În al doilea rând, recurentele nu invocă o părtinire reală (subiectivă). Singura părtinire (obiectivă) invocată privește compunerea camerei Tribunalului căreia i-a fost repartizată cauză în urma trimiterii de către Curte spre rejudecare.

57. Recurentele precizează în mod corect că, deși Comunitatea nu este semnatară a CEDO, articolul 6 alineatul (2) UE prevede că „Uniunea respectă drepturile fundamentale, astfel cum sunt acestea garantate de [CEDO] […]”. În plus, CEDO are o semnificație specială printre sursele de inspirație pentru drepturile fundamentale a căror respectare este asigurată de Curte [25]. Dreptul la judecarea cauzei de către o instanță imparțială, consacrat de articolul 6 alineatul (1) CEDO, face parte dintre acele drepturi.

58. În ceea ce privește părtinirea obiectivă, care apare atunci când există îndoieli legitime referitoare la imparțialitatea instanței, Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat în sensul că „*nu se poate* stabili un principiu general care decurge din obligația de imparțialitate în sensul că o instanță administrativă sau judiciară are obligația de trimitere a cauzei spre rejudecare unei alte autorități jurisdicționale sau unui organ constituit în mod diferit de această autoritate” [26]. Împrejurarea că același judecător a făcut parte din complete de judecată diferite care au soluționat în mod succesiv aceeași cauză poate să conducă la apariția unei îndoieli privind imparțialitatea Tribunalului numai prin coroborarea cu alți factori [27]. Or, în speță nu este invocat niciun astfel de factor adițional.

25 — A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 27 iunie 2006, Parlamentul European/Consiliul (C-540/03, Rec., p. I-5769, punctul 35 și jurisprudența citată).

26 — A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Ringeisen împotriva Austriei din 16 iulie 1971, seria A nr. 13, p. 40, § 97 (sublinierea noastră). În această cauză, faptul că doi membri ai organului sesizat în recurs făcuseră parte din completul care a pronunțat prima decizie nu constituia un motiv care să întemeieze o îndoială legitimă. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a ajuns la o concluzie similară în Hotărârea Diennet împotriva Franței din 26 septembrie 1995, seria A nr. 325-A, § 38), în care trei dintre cei șapte judecători care au compus completul de judecată în cadrul procedurii în cauză făcuseră parte și din completul care a pronunțat prima decizie. În Hotărârea Schwarzenberger împotriva Germaniei din 10 august 2006, § 42, această instanță a enumerat hotărârile în care același principiu a fost aplicat unor situații similare, precum deciziile pronunțate în stadiul cercetării judecătorești.

27 — În Hotărârea Ferrantelli și Santangelo împotriva Italiei din 7 august 1996, *Recueil des arrêts et décisions*, 1996-III, p. 937, § 58-60, citată de recurente, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat că temerea cu privire la părtinire era în mod obiectiv justificată în măsura în care își avea originea în combinarea a două circumstanțe, una dintre acestea fiind faptul că un judecător din completul de judecată căruia i-a fost repartizată cauza privind reclamanții îl condamnase anterior pe complicele acestora.

59. În plus, judecătorii de la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pot face parte, în mod ocazional, din complete de judecată care soluţionează în mod succesiv aceeaşi cauză. Atunci când hotărârea unei camere este deferită Marii Camere în virtutea articolului 43 CEDO, preşedintele camerei care a pronunţat hotărârea şi judecătorul ales în numele statului parte interesat pot face parte din aceasta [28]. Se poate întâmpla ca judecătorii care fac parte din ambele complete să îşi schimbe opinia [29].

60. În sfârşit, recurentele arată că articolul 6 alineatul (2) UE impune Uniunii să respecte drepturile fundamentale care rezultă din tradiţiile constituţionale comune ale statelor membre. Acestea au arătat că, în Republica Franceză, instanţele cărora le este trimisă o cauză spre rejudecare trebuie să fie compuse în mod diferit de instanţa care a pronunţat prima hotărâre. UFEX răspunde că situaţia este diferită în Germania, în Spania şi în Regatul Unit. Pare a fi clar că nu este suficient să se facă trimitere la situaţia existentă într-un stat pentru a demonstra existenţa unei tradiţii constituţionale *comune* statelor membre.

61. Prin urmare, conchidem în sensul că, în cazul în care (*quod non*) primul motiv de recurs este admisibil, acesta este în orice caz neîntemeiat.

Al doilea motiv de recurs: viciu de procedură în măsura în care Tribunalul nu a examinat excepţia de inadmisibilitate invocată de La Poste şi s-a pronunţat pe fond referitor la un motiv inadmisibil

Argumentele părţilor

62. În primul rând, La Poste susţine că, în cadrul observaţiilor scrise, a prezentat argumente în sensul că obiecţia invocată de UFEX privind transferul Postadex era un motiv nou şi că Tribunalul nu a stabilit dacă, în consecinţă, acest motiv era inadmisibil. În al doilea rând, La Poste susţine că, întrucât acel motiv era nou, Tribunalul nu ar trebui să îl examineze în nicio ipoteză.

63. UFEX consideră că primul aspect al motivului invocat de La Poste este confuz şi imprecis şi, prin urmare, inadmisibil. În ceea

28 — Articolul 27 alineatul (3) CEDO. A se vedea şi Mowbray, A. R., „An examination of the work of the Grand Chamber of the European Court of Human Rights", în *Public Law*, 2007, 3, p. 507, în special p. 519 şi următoarele.

29 — A se vedea, de exemplu, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Hotărârea Kyprianou împotriva Ciprului din 15 decembrie 2005, *Recueil des arrêts et décisions*, 2005-XIII, în care s-a invocat motivul imparţialităţii unei instanţe. Judecătorul Costa (în prezent, preşedintele Curţii Europene a Drepturilor Omului), care a fost preşedintele camerei ce a pronunţat prima hotărâre, şi-a schimbat opinia cu privire la două aspecte în cadrul procedurii în faţa Marii Camere. În opinia sa parţial dizidentă, acesta se întreba dacă judecătorii care fac parte din complete care se pronunţă succesiv asupra aceleiaşi cauze trebuie să îşi menţină cu strictеţe opinia iniţială. Acesta a declarat că „[t]otul depinde [...] de particularităţile cauzei [...] şi de gradul de încăpăţânare mai mare sau mai mic al fiecăruia (sau de capacitatea sa de a-şi revizui opiniile); încă o dată, aceasta depinde mai mult de circumstanţele fiecărei cauze decât de temperament". Judecătorul Costa a conchis (într-un mod mai degrabă fermecător) că trimiterea acelei cauze spre rejudecare „mi-a consolidat opiniile, permiţându-mi în acelaşi timp să le corectez: întotdeauna se poate face mai bine (sau, în orice caz, mai puţin rău [...])".

ce privește fondul acestui aspect al motivului, UFEX afirmă că Tribunalul nu este obligat să se pronunțe asupra unei excepții de inadmisibilitate invocate de un intervenient dacă acea excepție nu a fost invocată de pârât. În ceea ce privește al doilea aspect al motivului invocat de La Poste, motivul formulat de UFEX nu era nou, ci a fost invocat în cererea introductivă inițială.

Apreciere

64. În ceea ce privește primul aspect al motivului, reiese destul de clar din jurisprudența Curții că un intervenient nu poate invoca o excepție de inadmisibilitate care nu a fost formulată în concluziile pârâtului [30]. Comisia, în calitate de pârâtă, nu a invocat acest motiv. Prin urmare, Tribunalul nu era obligat să îl examineze.

65. Hotărârile Curții invocate de La Poste pentru a susține că acest aspect a fost abordat în mod diferit de la caz la caz arată în realitate, astfel cum UFEX arată în mod corect, că fondul unei excepții de inadmisibilitate invocate de un intervenient în locul pârâtului este examinată de Curte numai în cazul în care această excepție vizează ordinea publică [31].

66. În ceea ce privește al doilea aspect al motivului, La Poste încearcă în principiu să argumenteze din nou temeinicia motivului invocat în fața Tribunalului. Ar fi contrar jurisprudenței Curții menționate anterior să se examineze în recurs un motiv pe care prima instanță l-a considerat inadmisibil.

67. Prin urmare, sugerăm Curții să respingă primul aspect al celui de al doilea motiv de recurs și să declare al doilea aspect inadmisibil.

30 — Hotărârea din 19 martie 2002, Comisia/Irlanda (C-13/00, Rec., p. I-2943, punctul 5 și jurisprudența citată).

31 — Hotărârea din 11 iulie 1990, Neotype Techmashexport/Comisia și Consiliul (C-305/86 și C-160/87, Rec., p. I-2945, punctul 18), și Hotărârea din 24 martie 1993, CIRFS și alții/Comisia (C-313/90, Rec., p. I-1125, punctul 23). În aceste două cauze, excepția de inadmisibilitate invoca lipsa calității procesuale active a reclamanților. Într-o hotărâre cu mult mai veche (Hotărârea din 22 martie 1961, SNUPAT/Înalta Autoritate, 42/59 și 49/59, Rec., p. 101, 145), Curtea nu a indicat în mod expres că a fost invocat un aspect care privește ordinea publică, însă a recunoscut că intervenienții aveau dreptul de a formula o excepție de inadmisibilitate împotriva unei acțiuni în anulare îndreptate împotriva unui act pur confirmativ a unui act anterior care nu a fost atacat în termen.

Al treilea motiv de recurs: eroare de drept în aprecierea motivării deciziei atacate

[…]

Context

68. Este necesar mai întâi să se prezinte mai detaliat părţile pertinente din decizia atacată şi din hotărârea atacată.

Decizia atacată

69. Considerentul (33) [32] al deciziei atacate descrie, *inter alia*, asistenţa logistică şi comercială furnizată de La Poste în favoarea SFMI-Chronopost şi explică modul în care costul acesteia este calculat şi luat în considerare:

„[i [33]] 1. *O asistenţă logistică* ce constă în punerea infrastructurilor poştale la dispoziţia SFMI-Chronopost pentru colectarea, sortarea, transportul şi livrarea trimiterilor poştale.

[iii] Pentru a calcula costul total al asistenţei acordate SFMI-Chronopost, [La Poste] calculează mai întâi costurile operaţionale directe, în afară de costurile aferente sediului şi direcţiilor regionale, în funcţie de gama de producţie (lanţul de operaţiuni elementare) care corespunde prestaţiei şi volumelor de trafic reale. Costurile aferente sediului şi direcţiilor generale sunt alocate proporţional cu costurile de operare ale fiecărei prestaţii [[34]].

[iv] În ceea ce priveşte gama de producţie, [La Poste] nu avea un sistem de contabilitate analitică care să îi permită să calculeze costurile reale legate de furnizarea acestei asistenţe logistice SFMI-Chronopost. Până în anul 1992, aceste costuri erau calculate pe baza unor estimări. Serviciile prestate pentru SFMI-Chronopost erau divizate în operaţiuni elementare care, înainte de anul 1992 nu au fost măsurate în funcţie de timp. Pentru a stabili aceste costuri, [La Poste] a comparat aceste prestaţii cu servicii poştale similare existente, ale căror operaţiuni au fost deja măsurate în funcţie de timp şi evaluate (precum depunerea unei scrisori recomandate). În anul 1992, aceste

32 — Partea D din decizia atacată.

33 — Pentru a facilita trimiterea, am atribuit cifre romane fiecărui punct al acestui considerent.

34 — În considerentul (42), Comisia precizează în continuare că au fost alocate costuri fixe proporţional cu activitatea prestată de La Poste în beneficiul filialei sale.

operațiuni au fost măsurate în funcție de timp și evaluate ținându-se seama de volumele de trafic reale pentru activitatea de curierat expres. Astfel, [La Poste] a avut posibilitatea de a evalua costul real al asistenței logistice."

Punctul [vi] prevede că remunerația plătită de SFMI-Chronopost a acoperit costurile totale în proporție de 116,1 % în perioada 1986-1991 și în proporție de 119 % în perioada 1986-1995 în termeni cumulativi. În anii 1986 și 1987, ratele de acoperire au fost de 70,3 % și, respectiv, de 84,3 %. În acești doi ani, veniturile au acoperit costurile directe, cu excepția costurilor aferente sediului și direcțiilor regionale.

„[x] 2. *Asistența comercială,* care consta în accesul pe care SFMI-Chronopost îl avea la clientela [La Poste] și în utilizarea fondului de comerț al acesteia. În această privință, autorul plângerii susține în continuare că în anul 1986 [La Poste] a transferat clienții produsului Postadex la SFMI-Chronopost fără nicio contraprestație (Postadex a fost înlocuit de EMS-Chronopost în anul 1986). În plus, SFMI beneficiază de campaniile promoționale și de publicitate realizate de [La Poste]."

70. La punctul [xi] se arată că prețurile plătite de SFMI-Chronopost pentru asistență logistică acopereau și costurile totale plătite de La Poste, inclusiv cele generate de asistența comercială.

71. În considerentul (34) [35], Comisia rezumă argumentele prezentate de SFEI pentru a susține că exista un ajutor de stat, argumente întemeiate pe concluziile rapoartelor economice pe care le comandase. Valoarea totală a pretinsului ajutor de stat era de 1,516 miliarde FRF în perioada 1986-1991, care include un ajutor logistic în valoare de 1,048 miliarde FRF și asistență comercială în valoare de 468 milioane FRF [36]. Cu privire la valoarea totală a ajutorului pretins, Comisia a explicat metoda întemeiată pe „prețul normal de piață" utilizată de SFEI. Cu privire la asistența logistică, SFEI a calculat costul luând drept element de referință o întreprindere care instituie și utilizează o rețea comparabilă cu rețeaua deținută de La Poste. Cu privire la asistența comercială, Comisia a rezumat metoda utilizată de SFEI în limitele în care a fost explicată în plângerea acesteia.

72. În aprecierea efectuată, Comisia a respins mai întâi metoda de abordare *ex novo* utilizată de SFEI pentru a evalua asistența logistică și estimarea componentelor individuale ale asistenței comerciale [37]. În privința acesteia din urmă, Comisia a arătat motivul pentru care nu considera că transferul Postadex, pe care SFEI l-a evaluat la 38 de milioane

35 — Partea E din decizia atacată.

36 — Aceste sume reprezintă aproximativ 231 milioane EUR, 160 milioane EUR și, respectiv, 71 milioane EUR.

37 — Considerentele (45)-(48).

FRF [38], constituia ajutor de stat. Acesta nu a generat niciun avantaj în numerar pentru SFMI-Chronopost. Accesul avut de o filială la clientela societăţii-mamă, care constituia un bun incorporal, era o trăsătură comună a relaţiilor dintre societăţile unui grup. Transferul era consecinţa logică a constituirii SFMI-Chronopost pentru a gestiona serviciile de curierat expres ale La Poste.

73. În continuare, Comisia a respins abordarea generală urmată de SFEI pentru a evalua ajutorul de stat [39]. Comisia a considerat că modul de argumentare al SFEI reflecta un viciu fundamental [40] de interpretare a Hotărârii SFEI [41]. În opinia Comisiei, SFEI a interpretat noţiunea de „preţ normal de piaţă" în sensul de preţ la care o societate privată comparabilă ar furniza aceleaşi servicii unei societăţi cu care nu are nicio legătură de afiliere, incluzând o taxă pentru accesul la reţeaua poştală. Totuşi, jurisprudenţa Curţii nu conţine niciun element care să sugereze că ar trebui ignorate consideraţiile strategice şi sinergiile care decurg din apartenenţa La Poste şi SFMI-Chronopost la acelaşi grup. Asemenea consideraţii au jucat un rol important în deciziile unei societăţi holding de a face investiţii şi, astfel, erau aplicabile în speţă cu privire la comportamentul unei societăţi-mamă şi al filialei acesteia. Curtea nu a sugerat niciodată că ar trebui adoptată o abordare diferită atunci când una dintre părţi deţine un monopol. Raţionamentul Comisiei a continuat în următorii termeni:

„[56] În consecinţă, întrebarea pertinentă este dacă aceste condiţii de efectuare a tranzacţiei între [La Poste] şi SFMI-Chronopost sunt comparabile cu cele ale unei tranzacţii echivalente între o societate-mamă privată, care poate foarte bine să fie un monopol (de exemplu, datorită deţinerii unor drepturi exclusive), şi filiala acesteia. […]

[57] Comisia consideră că preţurile interne la care produsele şi serviciile sunt tranzacţionate între societăţi care fac parte din acelaşi grup nu implică niciun avantaj financiar dacă acele preţuri sunt calculate pe baza unor costuri complete (şi anume costurile totale plus remunerarea capitalurilor proprii). În speţă, plăţile efectuate de SFMI-Chronopost nu au acoperit costurile totale din primii doi ani de funcţionare, însă au acoperit costurile totale, cu excepţia costurilor aferente sediului şi direcţiilor regionale. Comisia consideră că această situaţie nu este anormală întrucât veniturile din operaţiunile unei firme noi care aparţine unui grup de societăţi poate acoperi numai costurile variabile în perioada iniţială de funcţionare. Din momentul în care societatea şi-a stabilizat poziţia pe piaţă, veniturile generate de aceasta trebuie să fie mai mari decât costurile variabile, astfel încât să contribuie la costurile fixe ale grupului. În primii doi ani de activitate (1986 şi 1987), plăţile efectuate de SFMI-Chronopost au acoperit nu

38 — Aproximativ 5,8 milioane EUR.

39 — Considerentele (49)-(57).

40 — Considerentul (53).

41 — Citată la nota de subsol 8. A se vedea şi punctul 4 de mai sus.

numai costurile variabile, ci și unele costuri fixe (precum imobile și vehicule). Republica Franceză a arătat că, începând cu anul 1988, remunerația plătită de SFMI-Chronopost pentru asistență acoperă toate costurile efectuate de [La Poste], la care se adaugă o contribuție la remunerarea capitalurilor proprii. Așadar, asistența logistică și comercială a fost furnizată de [La Poste] filialei sale în condiții normale de piață și nu a constituit ajutor de stat."

74. De asemenea, Comisia a considerat că furnizarea asistenței logistice și comerciale nu a constituit ajutor de stat din perspectiva principiului investitorului în economia de piață [42]. Nivelul de randament intern (denumit în continuare „NRI") al investițiilor – calculat pe baza dividendelor distribuite de SFMI-Chronopost, la care se adaugă creșterea valorii injecției de capital efectuate inițial de La Poste – depășea costul de capital suportat de SFMI-Chronopost în anul 1986. Această afirmație rămâne valabilă și în cazul în care s-ar include în calculul NRI cele 38 de milioane FRF, cu privire la care SFEI susține că ar fi valoarea Postadex, drept injecție de capital, precum și evaluarea făcută de SFEI cu privire la condițiile avantajoase în care SFMI-Chronopost a avut acces la rețeaua La Poste.

Hotărârea atacată

75. După ce a rezumat jurisprudența pertinentă a instanțelor comunitare [43], Tribunalul a definit obiectul controlului motivării deciziei atacate [44]. În lumina Hotărârii Chronopost I, acesta a trebuit să examineze în special dacă acea motivare era suficientă din perspectiva întrebării dacă prețul plătit de SFMI-Chronopost pentru asistență acoperea costurile variabile suplimentare suportate de La Poste, o contribuție adecvată la costurile fixe generate de utilizarea rețelei poștale și o remunerare corespunzătoare a capitalurilor proprii repartizate activității concurențiale a SFMI-Chronopost.

76. Tribunalul a considerat că „motivele pentru care Comisia a respins metoda de calcul al costurilor propusă de reclamante reies cu claritate din motivele expuse în [considerentele (49)-(56)] ale deciziei atacate" [45]. Totuși, Tribunalul a trebuit să examineze și argumentele Comisiei privind (i) modul în care aceasta a calculat și a evaluat costurile suportate de La Poste folo-

42 — Considerentele (58)-(63).

43 — Punctele 63-71.

44 — Punctele 72 și 73.

45 — Punctul 73.

sind metoda „costurilor complete” şi (ii) preţul solicitat în această privinţă.

77. În ceea ce priveşte, mai întâi, costurile variabile suplimentare [46], Tribunalul a apreciat că în considerentele (33) şi (57) ale deciziei atacate nu se indica în mod suficient nici scopul precis pe care Comisia intenţiona să îl confere noţiunilor economice şi de contabilitate utilizate în acest sens, nici natura exactă a costurilor examinate de Comisie pentru a demonstra că nu a existat ajutor de stat, pentru a permite să se controleze dacă acele costuri corespundeau într-adevăr costurilor variabile suplimentare suportate pentru a acorda asistenţa logistică şi comercială în sensul Hotărârii Chronopost I. Explicaţiile prezentate ulterior de Comisie nu fac altceva decât să consolideze concluzia că argumentele prezentate în decizia atacată erau mult prea generale.

78. Nu a fost posibil să se stabilească ce reprezentau „costurile operaţionale directe” sau care dintre costurile din contabilitatea ţinută de La Poste puteau fi atribuite în mod direct diverselor activităţi. Trimiterea la expresia „unele costuri fixe” din considerentul (57) era mult prea imprecisă pentru a se putea stabili cu exactitate ce anume s-a acoperit prin plăţile efectuate de SFMI-Chronopost în primii doi ani de activitate. În plus, nu a fost prezentată nicio explicaţie privind modul în care serviciile furnizate de La Poste erau împărţite în operaţiuni elementare sau privind modul în care aceste servicii erau comparate cu servicii poştale similare. Întrucât costurile suportate înainte de 1992 erau întemeiate pe aproximări, modul de comparare a serviciilor necesita explicaţii pentru a se stabili dacă existau erori privind situaţia de fapt sau erori de apreciere. În sfârşit, nu era deloc clar modul în care a fost luată în considerare asistenţa comercială pentru calcularea preţurilor complete.

79. Tribunalul a concluzionat că decizia atacată ar fi trebuit să includă o motivare adecvată în acest sens şi, cel puţin, un rezumat general al calculelor contabile aferente serviciilor prestate pentru SFMI-Chronopost, fiind posibilă ştergerea datelor confidenţiale. Astfel cum se prezenta, decizia atacată nu conţinea o motivare suficientă privind modul în care Comisia a apreciat dacă au fost suportate costuri variabile suplimentare pentru furnizarea asistenţei logistice şi comerciale.

80. În continuare, Tribunalul a examinat costurile fixe [47]. Tribunalul a apreciat că decizia atacată nu conţinea suficiente explicaţii privind aceste costuri. În primul rând, era imposibil de verificat dacă în costurile aferente sediului şi direcţiilor regionale erau incluse costurile fixe care rezultau din utilizarea reţelei poştale. Acest aspect era deosebit de important având în vedere că plăţile efectuate de SFMI-Chronopost nu au acoperit 100 % din costurile complete în

46 — Punctele 77-85.

47 — Punctele 86-89.

primii doi ani de activitate. În al doilea rând, nu se putea stabili dacă existau și alte costuri fixe suportate de La Poste pentru utilizarea rețelei, pe care prețul solicitat ar fi trebuit să le acopere. În consecință, nu s-a putut stabili dacă, în lumina cerințelor din Hotărârea Chronopost I, contribuția la costurile fixe a fost evaluată corect.

81. În sfârșit, Tribunalul s-a pronunțat în sensul că decizia atacată nu a precizat care a fost contribuția adusă de SFMI-Chronopost la capitalurile proprii ale La Poste [48]. Nu rezultă cu claritate dacă NRI a fost calculat de Comisie pentru a demonstra că a fost trecut cu succes testul investitorului privat și/sau pentru a calcula remunerarea capitalurilor proprii.

82. În calculul NRI, Comisia nu a arătat capitalul pe care îl considera ca fiind utilizat în această activitate. Comisia s-a limitat să precizeze că a luat în considerare, pe de o parte, injecția de capital efectuată de La Poste în 1986 și, pe de altă parte, tranzacțiile financiare dintre La Poste și filiala acesteia în perioada 1986-1991, fără a identifica cu suficientă precizie care tranzacții financiare erau implicate. Chiar dacă s-ar presupune că NRI reflecta cu suficientă precizie remunerarea capitalului investit utilizat pentru activitatea concurențială desfășurată de SFMI-Chronopost, nu s-ar putea stabili dacă acea remunerare a capitalului investit era adecvată în sensul punctului 40 din Hotărârea Chronopost I, având în vedere că din decizia atacată nu reieșea un calcul detaliat al NRI.

83. În continuare, Tribunalul a formulat observații generale privind acoperirea costurilor [49]. În opinia acestuia, concluziile Comisiei prezentate în considerentul (57) al deciziei atacate constituiau doar simple afirmații irevocabile. Nu s-au examinat în detaliu nici etapele distincte ale calculului remunerării asistenței în cauză sau al costurilor de infrastructură imputabile acestei asistențe, nici datele privind analiza costurilor aferente. Comisia s-a limitat să afirme că remunerația plătită de SFMI-Chronopost acoperea costurile complete suportate de La Poste, fără a specifica cifrele și calculele pe care și-a întemeiat analiza și concluziile. În consecință, Tribunalul nu a putut examina dacă metoda utilizată și etapele analizei utilizate de Comisie erau corecte și compatibile cu principiile stabilite în Hotărârea Chronopost I pentru a stabili dacă a existat un ajutor de stat.

84. În finalul examinării celui de al doilea motiv, Tribunalul a indicat că, în speță, existau trei argumente în favoarea unei motivări mai detaliate:

„97 În speță, circumstanțele care justifică o motivare mai detaliată constau în faptul

48 — Punctele 90-93.

49 — Punctele 94 și 95.

că, în primul rând, era vorba despre una dintre primele decizii care abordau subiectul complex, în cadrul aplicării dispoziţiilor în materie de ajutoare de stat, al calculului costurilor unei societăţi-mamă care îşi desfăşoară activitatea pe o piaţă rezervată şi care furnizează asistenţă logistică şi comercială unei filiale care nu îşi desfăşoară activitatea pe o piaţă rezervată. În al doilea rând, faptul că prima decizie de respingere, adoptată de Comisie la 10 martie 1992, a fost revocată după introducerea unei acţiuni în anulare şi pronunţarea de către Curte a Hotărârii SFEI ar fi trebuit să determine Comisia să îşi motiveze modul de abordare cu mai multă precizie şi diligenţă în privinţa aspectelor atacate. În sfârşit, faptul că reclamantele au prezentat mai multe studii economice în cursul procedurii administrative ar fi trebuit de asemenea să determine Comisia să pregătească o motivare mai atentă, răspunzând în acelaşi timp argumentelor esenţiale ale reclamantelor, astfel cum acestea sunt susţinute prin studiile economice respective."

85. Având în vedere acel context, Tribunalul a concluzionat în sensul că:

„98 [...] motivarea deciziei atacate, care se limitează la o explicaţie foarte generală a metodei de apreciere a costurilor utilizate de Comisie şi a rezultatului obţinut, fără ca totuşi să repartizeze cu suficientă precizie diferitele costuri suportate de La Poste pentru a furniza asistenţa logistică şi comercială SFMI-Chronopost şi costurile fixe care rezultă din utilizarea reţelei poştale şi fără a preciza care era remunerarea capitalurilor proprii, nu îndeplineşte cerinţele prevăzute la articolul 190 din tratat.

[...]

100 În consecinţă, trebuie să se considere că decizia atacată nu permite Tribunalului să verifice existenţa sau importanţa diferitelor costuri care intră în cadrul noţiunii de costuri complete, astfel cum sunt definite de Comisie în decizia atacată. Prin urmare, motivarea deciziei atacate nu permite Tribunalului să controleze legalitatea aprecierii Comisiei în această privinţă şi nici compatibilitatea acesteia cu cerinţele stabilite de Curte în hotărârea pronunţată în recurs pentru a concluziona că nu exista un ajutor de stat.

101 Rezultă că decizia atacată trebuie anulată pentru lipsă de motivare în măsura în care prin aceasta se concluzionează că asistenţa logistică şi comercială furnizată de La Poste în favoarea SFMI-Chronopost nu reprezintă ajutor de stat."

Argumentele părţilor

86. Recurentele susţin că Tribunalul, pronunţându-se în sensul unei motivări insuficiente a deciziei atacate, a depăşit cadrul prevăzut de dispoziţiile articolului 253 CE şi de jurisprudenţa Curţii. Chronopost consideră că, sub acoperirea unei examinări a motivării, Tribunalul a examinat erori

manifeste de apreciere și a încercat să verifice dacă metodele utilizate de Comisie sunt adecvate.

87. În opinia UFEX, Tribunalul nu a repus în discuție evaluarea din decizia atacată, ci s-a limitat să verifice dacă raționamentul pe care se întemeia această evaluare era suficient de precis, de complet și de clar. Acesta a concluzionat în mod corect că motivarea era insuficientă. S-a solicitat o motivare mai detaliată pentru a verifica dacă în cadrul deciziei a fost aplicat în mod corect testul pentru „condiții normale de piață" menționat de Curte la punctul 40 din Hotărârea Chronopost I.

Apreciere

88. În temeiul articolului 253 CE, deciziile Comisiei trebuie motivate.

89. Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, motivarea „trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea posibilitatea persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar Curții să își exercite controlul. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, în măsura în care problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse de articolul 253 CE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă [...]" [50].

90. În ceea ce privește o decizie care stabilește inexistența unui ajutor de stat denunțat de un reclamant, „în orice situație, Comisia are obligația de a prezenta reclamantului într-un mod satisfăcător motivele pentru care elementele de fapt și de drept invocate în plângere nu au fost suficiente pentru a demonstra existența unui ajutor de stat. Cu toate acestea, Comisia nu este obligată să adopte o poziție cu privire la elementele care sunt vădit nerelevante, nesemnificative sau în mod clar secundare" [51].

91. Arătăm în trecere că jurisprudența citată de UFEX pentru a demonstra necesitatea realizării de către Comisie a unui studiu aprofundat întemeiat pe dovezi solide [52] și pe elemente de probă incontestabile și coerente [53] nu vizează ajutorul de stat, ci analiza prospectivă efectuată pentru a stabili efectul pe care fuziunile și pretinsele înțelegeri între întreprinderi îl pot avea asupra pieței.

50 — Hotărârea din 11 septembrie 2003, Belgia/Comisia (C-197/99 P, Rec., p. I-8461, punctul 72 și jurisprudența citată).

51 — Hotărârea din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France (C-367/95 P, Rec., p. I-1719, punctul 64).

52 — Hotărârea Tribunalului din 13 iulie 2006, Impala/Comisia (T-464/04, Rec., p. II-2289, punctul 248). În plus, trebuie precizat că această hotărâre face în prezent obiectul unui recurs.

53 — Hotărârea din 31 martie 1998, Franța și alții/Comisia (C-68/94 și C-30/95, Rec., p. I-1375, punctul 228).

92. Desigur, contextul pertinent în cazul prezentelor recursuri – admis, într-adevăr, de Tribunal în hotărârea atacată [54] – este acela dacă decizia atacată îndeplinește testul legal pentru „condiții normale de piață”, stabilit de Curte la punctul 40 din Hotărârea Chronopost I [55].

93. Testul efectuat de Curte în Hotărârea Chronopost I are un caracter general. Acesta indică modul de abordare care trebuie utilizat pentru a stabili dacă furnizarea asistenței comerciale și logistice implică un ajutor de stat. Nu sunt specificate standardele economice, contabile sau financiare care trebuie aplicate. Cerința includerii „tuturor” costurilor variabile suplimentare nu arată care costuri ar trebui considerate variabile. Nu se specifică nici ce ar trebui să constituie o contribuție „adecvată” pentru a determina costurile fixe sau o remunerare „adecvată” a capitalurilor proprii.

94. În opinia noastră, *primul motiv* care, potrivit hotărârii atacate, pledează în favoarea unei motivări detaliate (și anume, faptul că decizia atacată este una dintre primele care abordează problema complexă a calculului în cauză) [56] justifică, dimpotrivă, o motivare formulată în termeni mai largi și mai generali. O prezentare în detaliu are o importanță redusă atunci când abordarea generală este greșită. În plus, decizia atacată a fost adoptată cu câțiva ani înainte de pronunțarea Hotărârii Chronopost I. Considerăm că, în loc de a examina dacă raționamentul Comisiei a respectat în cele mai mici detalii formularea testului prezentat (ulterior) în Hotărârea Chronopost I (ale cărui cerințe exacte nu puteau fi, așadar, cunoscute de persoana care a redactat decizia), controlul jurisdicțional al motivării deciziei ar trebui să se concentreze asupra examinării dacă abordarea generală utilizată de Comisie a fost într-adevăr corectă – și anume, dacă respectă esența testului din Hotărârea Chronopost I.

95. Această opinie este confirmată de deciziile pronunțate anterior de instanțele comunitare în prezenta cauză. Atât Hotărârea UFEX I, cât și Hotărârea Chronopost I, care a anulat-o pe cea dintâi, sunt grefate pe interpretarea corectă a noțiunii „condiții normale de piață” în măsura în care aceasta vizează relațiile dintre La Poste și SFMI-Chronopost.

96. Prin urmare, considerăm că întrebarea la care trebuie să se răspundă este aceea dacă motivarea este suficientă pentru a decide dacă, la stabilirea condițiilor normale de piață, astfel cum au fost precizate de Curte în Hotărârea Chronopost I, Comisia și-a întemeiat decizia pe criterii corecte.

97. Totuși, hotărârea atacată a anulat decizia atacată în special întrucât motivarea și informațiile prezentate de Comisie erau prea

54 — La punctul 72.
55 — A se vedea punctul 14 de mai sus.
56 — Punctul 97.

generale şi imprecise [57]. Tribunalul a criticat în special lipsa de precizie privind noţiunile economice şi de contabilitate utilizate, natura costurilor examinate şi componentele calculelor financiare efectuate. Tribunalul a constatat că nu se putea verifica prezenţa sau lipsa unor eventuale erori de fapt sau de apreciere şi a considerat, în ceea ce priveşte costurile variabile, că decizia în litigiu ar fi trebuit să conţină cel puţin un sumar general al calculelor contabile analitice privind prestaţiile furnizate.

98. Nu există nicio îndoială asupra faptului că transparenţa în sine este importantă. De asemenea, cu cât există mai multe detalii, cu atât este mai uşor să se identifice o eroare vădită de apreciere săvârşită de Comisie, fie în legătură cu metodologia utilizată, fie cu exactitatea datelor. Astfel, de exemplu, furnizarea unui sumar general al calculelor efectuate ar garanta în mod necesar identificarea erorilor vădite.

99. Totuşi, în speţă, nu rezultă cu claritate că detaliile a căror lipsă a fost constatată de Tribunal sunt strict necesare pentru a aprecia dacă noţiunea „condiţii normale de piaţă”, astfel cum a fost definită în Hotărârea Chronopost I, a fost aplicată greşit de Comisie.

57 — Punctele 75-95.

100. După cum este cunoscut, nu ar fi exagerat să se interpreteze aceste condiţii în sensul că impun respectarea criteriilor general acceptate în materie contabilă, comercială şi de investiţii. Într-adevăr, în dreptul comunitar, principiul investitorului privat funcţionează pe această bază. În această măsură, detaliile solicitate de Tribunal ar putea, teoretic, să evidenţieze anumite derogări de la principiile general acceptate, care ar constitui erori vădite. Însă tocmai aceste principii sunt suficient de largi şi de variate pentru a da loc unor dezbateri, iar Curtea a indicat doar în termeni generali ce constituie „condiţii normale de piaţă”. Prin urmare, această dezbatere ar avea loc într-un domeniu în care, după cum admite Tribunalul, Comisia deţine o largă putere de apreciere [58].

101. În contextul prezentei cauze, considerăm, aşadar, că elementele pe care Tribunalul le-a considerat că lipsesc din motivarea Comisiei au o importanţă secundară. Decizia atacată conţine informaţii şi o motivare care sunt suficiente pentru a permite controlul legalităţii acesteia în lumina Hotărârii Chronopost I.

58 — La punctul 128 din hotărârea atacată, Tribunalul a indicat că aprecierea modului în care costurile suportate de La Poste pentru furnizarea asistenţei logistice şi financiare au fost calculate în lipsa unei contabilităţi analitice a implicat o apreciere economică complexă. Or, Comisia deţine într-un astfel de caz o largă putere de apreciere.

102. În ceea ce priveşte costul asistenţei, potrivit punctelor [iii] şi [xi] ale considerentului (33) şi considerentelor (42) şi (57) [59], în „costurile totale" au fost incluse toate costurile variabile şi o contribuţie proporţională la costurile fixe atât pentru asistenţa logistică, cât şi pentru cea comercială.

103. Potrivit punctului [iii] al considerentului (33), La Poste împarte „costurile totale" în „costuri operaţionale directe" şi un procentaj din „costurile aferente sediului şi direcţiilor regionale". Această repartizare nu corespunde costurilor fixe şi variabile întrucât, potrivit considerentului (57), costurile fixe includ imobile şi vehicule. Totuşi, reiese cu claritate din acest considerent că acele costuri variabile au fost acoperite încă din primul an. Faptul că s-a indicat că „anumite costuri fixe" au fost acoperite în primii doi ani (1986 şi 1987) şi că, începând cu anul 1988, au fost acoperite „toate costurile suportate de [La Poste]", arată cu claritate că toate costurile fixe au fost acoperite începând cu acel an. În plus, pare să reiasă cu claritate din considerentul (42) că repartizarea costurilor fixe a fost făcută în mod proporţional.

104. De la punctul 40 din Hotărârea Chronopost I reiese cu claritate că „remunerarea corespunzătoare a capitalurilor proprii" ar trebui să rezulte din preţul solicitat pentru furnizarea asistenţei comerciale şi logistice. Având în vedere definiţia dată noţiunii „preţuri calculate pe baza costurilor complete" în considerentul (57), examinarea de către Comisie a contribuţiei SFMI-Chronopost la remunerarea capitalurilor proprii investite de La Poste poate fi comparată cu modul de abordare utilizat de Curte.

105. Decizia atacată oferă autorului plângerii, SFEI, şi o explicaţie adecvată a motivului pentru care elementele de fapt şi de drept prezentate în plângere nu au dovedit existenţa unui ajutor de stat.

106. În considerentele (45)-(62), Comisia prezintă motivele pentru care a respins plângerea depusă de SFEI, după cum a rezumat în considerentul (34). În esenţă, aceasta a respins modul de abordare utilizat de SFEI pentru a evalua diferitele elemente componente ale ajutorului de stat. În special, reiese cu claritate din decizia atacată [60] că studiile economice detaliate furnizate de autorul plângerii pentru a demonstra existenţa ajutorului de stat erau întemeiate pe noţiunea „preţ normal de piaţă" pe care Comisia o consideră complet greşită [61]. În aceste circumstanţe, ar fi lipsit de relevanţă să se dea un răspuns detaliat presupunerilor şi calculelor pe care se întemeiază studiile respective pentru a stabili cuantumurile globale ale pretinsului ajutor de stat.

59 — A se vedea punctele 69 şi 73 de mai sus şi nota de subsol 34.

60 — Considerentul (34).

61 — Considerentul (53).

107. Prin urmare, nu considerăm că este admisibil *al treilea motiv* invocat pentru a justifica o motivare mai detaliată [62]. Înșuși Tribunalul a admis că motivele Comisiei de respingere a metodei utilizate de SFEI pentru calculul costurilor erau precizate în mod clar în decizia atacată [63]. În opinia noastră, Comisia a răspuns „argumentelor esențiale ale reclamantelor, astfel cum acestea erau susținute în studiile economice". În esență, opinia Comisiei a fost aceea că modul de abordare general și metodologia folosite de SFEI erau greșite. În aceste condiții, care ar fi utilitatea solicitării unei „motivări mai atente" care să examineze anumite aspecte mai detaliat? Mai adăugăm faptul că Tribunalul nu a insistat asupra elementelor din plângerea depusă de SFEI cu privire la care considera că au fost tratate în mod inadecvat în decizia atacată. Există un contrast frapant între această abordare și cea din hotărârea pronunțată de Tribunal în cauza Sytraval și Brink's France/Comisia [64].

108. Nu avem convingerea că *al doilea motiv* al Tribunalului [65] pentru a solicita o motivare mai detaliată a deciziei Comisiei rezistă la o analiză mai atentă. Este destul de corect să se solicite unui organ cu putere de decizie să acorde atenția cuvenită deciziilor pertinente pronunțate de o instanță, care afectează modul de formulare a deciziei pe care o redactează în prezent. Într-adevăr, Comisia și-a concentrat analiza pe Hotărârea SFEI [66]. Totuși, nu considerăm că simpla revocare a unei decizii anterioare modifică în mod substanțial obiectul obligației de motivare prevăzute la articolul 253 CE. Obiectul precis al acestei obligații continuă mai degrabă să depindă de circumstanțele cauzei și de toate normele aplicabile domeniului respectiv.

109. În concluzie, considerăm că, întrucât a considerat că motivarea deciziei atacate era insuficientă, Tribunalul a comis o eroare de drept. Prin urmare, sugerăm Curții să admită al treilea motiv de recurs.

Al patrulea motiv de recurs: eroare de drept privind aprecierea noțiunii de ajutor de stat în legătură cu transferul Postadex [67]

Aprecierea Tribunalului [68]

110. În primul rând, Tribunalul a arătat că noțiunea de ajutor de stat în sensul articolului

62 — Punctul 97 din hotărârea atacată.

63 — Punctul 73.

64 — Hotărârea din 28 septembrie 1995 (T-95/94, Rec., p. II-2651, punctele 62 și 63). A se vedea și punctele 74-77 din Hotărârea Comisia/Sytraval și Brink's France, citată la nota de subsol 51, pronunțată de Curte în cadrul unui recurs în aceeași cauză.

65 — Punctul 97.

66 — A se vedea punctul 73 de mai sus.

67 — Serviciul de curierat expres al La Poste. A se vedea nota de subsol 6.

68 — Punctele 158-171 din hotărârea atacată.

92 din tratat (devenit articolul 87 CE) avea un domeniu de aplicare foarte larg, în scopul de a preveni afectarea comerţului dintre statele membre prin avantaje acordate de autorităţile publice care, sub diverse forme, denaturează sau ameninţă să denatureze concurenţa prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri [69]. Această noţiune include intervenţiile care, sub diverse forme, diminuează obligaţiile care sunt în mod normal incluse în bugetul unei întreprinderi. Potrivit unei jurisprudenţe constante, tratatul defineşte intervenţiile statului în funcţie de efectele acestora.

Argumentele părţilor

111. Tribunalul respinge argumentul Comisiei potrivit căruia transferul bazei de clienţi ai Postadex, ca o consecinţă logică a constituirii unei filiale, nu constituia ajutor de stat [70]. Clientela reprezenta un activ incorporal cu valoare economică, chiar dacă acea valoare era dificil de evaluat. La Poste a putut crea serviciul Postadex folosind resursele unui monopol de stat. SFMI-Chronopost [71] nu a plătit o contraprestaţie societăţii La Poste. Totuşi, transferul unui astfel de activ constituia un avantaj pentru beneficiar. Acesta putea fi atribuit statului. În consecinţă, transferul constituia ajutor de stat.

112. În opinia Tribunalului, Comisia a săvârşit o eroare de drept considerând că transferul clientelei Postadex nu a constituit ajutor de stat întrucât nu a generat niciun avantaj în numerar. Prin urmare, decizia atacată trebuia anulată în măsura în care Comisia a considerat că transferul Postadex de la La Poste la SFMI-Chronopost nu a constituit ajutor de stat.

113. Recurentele susţin că Tribunalul a considerat în mod greşit că prin decizia atacată s-a stabilit în mod eronat că transferul Postadex la SFMI-Chronopost nu constituia ajutor de stat. În opinia recurentelor, situaţia nu poate fi comparată cu comportamentul unei societăţi-mamă din sectorul privat faţă de o filială existentă. Mai exact, La Poste a constituit o filială, transferând o activitate economică unei entităţi special create în acest scop. În momentul constituirii filialei nu există niciun beneficiar. Comisia încurajează asemenea constituiri de filiale pentru a mări concurenţa pe piaţă.

114. În opinia exprimată de UFEX, nu există nicio îndoială că transferul gratuit al clientelei captive deţinute de Postadex s-a făcut în beneficiul SFMI-Chronopost, în calitate de societate nou-constituită pe piaţă. Activele sunt întotdeauna transferate în schimbul

69 — Tribunalul trimite la Hotărârea din 2 iulie 1974, Italia/Comisia [173/73, Rec., p. 709, punctul 13 (punctul 26 în versiunea franceză)], şi la Hotărârea din 15 martie 1994, Banco Exterior de España (C-387/92, Rec., p. I-877, punctul 12).

70 — Considerentul (48) al deciziei atacate. A se vedea punctul 72 de mai sus.

71 — Amintim că filiala constituită se numea SFMI. A se vedea nota de subsol 7.

unei contraprestații. Beneficiul ar trebui evaluat conform liniilor directoare formulate de Curte în Hotărârea Chronopost I.

Apreciere

115. În decizia atacată, Comisia admite că clientela Postadex reprezintă un activ incorporal [72]. Astfel cum observă Tribunalul, faptul că un element poate fi dificil de evaluat nu înseamnă că acesta nu are nicio valoare [73]. În opinia noastră, clientela avea o valoare economică pozitivă în momentul transferului la SFMI-Chronopost în anul 1985.

116. Ce anume s-a întâmplat atunci când La Poste a constituit SFMI-Chronopost? Considerăm că trebuie făcută o distincție în special între, pe de o parte, *activitățile* privind serviciul de curierat expres și, pe de altă parte, *valoarea* acelor activități.

117. Este clar că noua entitate a preluat *activitățile*. Acestea includeau managementul și utilizarea clientelei. Totuși, prin însăși constituirea filialei, *valoarea* economică a acestor activități a revenit acționarilor săi. Astfel, La Poste a reținut din această valoare o parte care corespunde participației sale de 66 %. TAT a obținut o ajustare a valorii în schimbul unei injecții de capital. Cu alte cuvinte, valoarea activităților se reflecta în valoarea acțiunilor emise inițial pentru acționari și deținute de aceștia.

118. Astfel, situația este diferită de o privatizare. Un stat primește o contraprestație atunci când cedează un activ unui investitor extern. În temeiul principiului investitorului privat, există ajutor de stat în cazul în care contraprestația financiară primită este mai mică decât valoarea activelor vândute [74]. Prin constituirea SFMI-Chronopost, singurul investitor extern implicat era TAT, cu o participație de 34 %. Dacă SFMI-Chronopost ar fi plătit vreo sumă societății La Poste, s-ar fi redus pur și simplu valoarea filialei și, în consecință, cea a participației deținute de La Poste.

119. Considerăm că principiul investitorului privat este aplicabil în cazul conversiei unei entități de stat într-o activitate a unei filiale [75]. Întrebarea este aceea dacă un investitor privat ar fi procedat mai degrabă în același fel decât, de exemplu, să cedeze activitatea unui

72 — Considerentul (48).

73 — Punctul 169 din hotărârea atacată.

74 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 28 ianuarie 2003, Germania/Comisia (C-334/99, Rec., p. I-1139, punctele 133 și 134), pronunțată într-o cauză având ca obiect vânzarea unei întreprinderi din fosta Republică Democrată Germană la un preț de vânzare negativ.

75 — În schimb, testul menționat în Hotărârea Chronopost I nu este aplicabil, întrucât acesta se referă la acoperirea costurilor în cadrul relațiilor comerciale între întreprinderi-mamă și filiale în sectorul public.

terţ. Astfel, Comisia a abordat această întrebare în cadrul deciziei atacate examinând NRI-ul referitor la injecţia de capital efectuată de La Poste în anul 1986 [76].

120. În hotărârea atacată, Tribunalul arată în mod corect că articolul 87 alineatul (1) CE face o distincţie între intervenţiile statului în funcţie de efectele acestora [77]. Totuşi, ne este dificil să ne imaginăm modul în care constituirea SFMI-Chronopost poate denatura concurenţa pe piaţă. Aceasta reprezenta un concurent nou numai în măsura în care era o întreprindere nou-creată cu un nume nou. Activităţile şi clienţii aparţineau Postadex. Pare mult mai probabil ca efectul constituirii unei filiale separate pentru a desfăşura activităţile care anterior erau desfăşurate de un monolit de stat să constea în creşterea concurenţei pe piaţă, cu condiţia ca tranzacţiile comerciale cu societatea-mamă să se facă pe baza criteriilor din Hotărârea Chronopost I.

121. Pentru toate aceste motive, nu considerăm că, în momentul transformării Postadex în filială, La Poste a cedat valoarea acestui serviciu de la Postadex la SFMI-Chronopost. În consecinţă, Tribunalul a comis o eroare pronunţându-se în sensul că transferul Postadex la SFMI-Chronopost constituie ajutor de stat pentru motivul că La Poste nu a primit o contraprestaţie de la SFMI-Chronopost [78].

122. Având în vedere toate cele de mai sus, sugerăm Curţii să admită al patrulea motiv de recurs.

Observaţii finale

123. În temeiul articolului 61 din Statutul Curţii de Justiţie, în cazul în care anulează decizia Tribunalului, Curtea poate fie să soluţioneze ea însăşi în mod definitiv litigiul, atunci când acesta este în stare de judecată, fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunţa asupra acesteia.

124. Întrucât Tribunalul a considerat că, din cauza unei motivări insuficiente a deciziei atacate, nu poate examina unele argumente prezentate în cadrul primului aspect al celui de al patrulea motiv [79], considerăm că litigiul nu este în stare să fie judecat de Curte. Prin urmare, sugerăm să se trimită cauza spre rejudecare Tribunalului, iar cererea privind cheltuielile de judecată să fie soluţionată odată cu fondul.

76 — Considerentele (59)-(63) ale deciziei atacate.
77 — Punctul 160.
78 — Punctul 167 din hotărârea atacată.
79 — Punctul 102.

Concluzii

125. În lumina considerentelor de mai sus, sugerăm Curții:

— să anuleze Hotărârea Tribunalului din 7 iunie 2006, UFEX și alții/Comisia (T-613/97), întrucât a anulat Decizia 98/365/CE a Comisiei din 1 octombrie 1997 privind ajutoarele pe care Franța le-ar fi acordat SFMI-Chronopost „în măsura în care se constată că nici asistența logistică și comercială furnizată de La Poste filialei sale, SFMI-Chronopost, nici transferul Postadex nu reprezintă ajutoare de stat în favoarea SFMI-Chronopost”;

— să trimită cauza spre rejudecare Tribunalului;

— să soluționeze cererea privind cheltuielile de judecată odată cu fondul.